

gospodarske, obrtniške in národne.

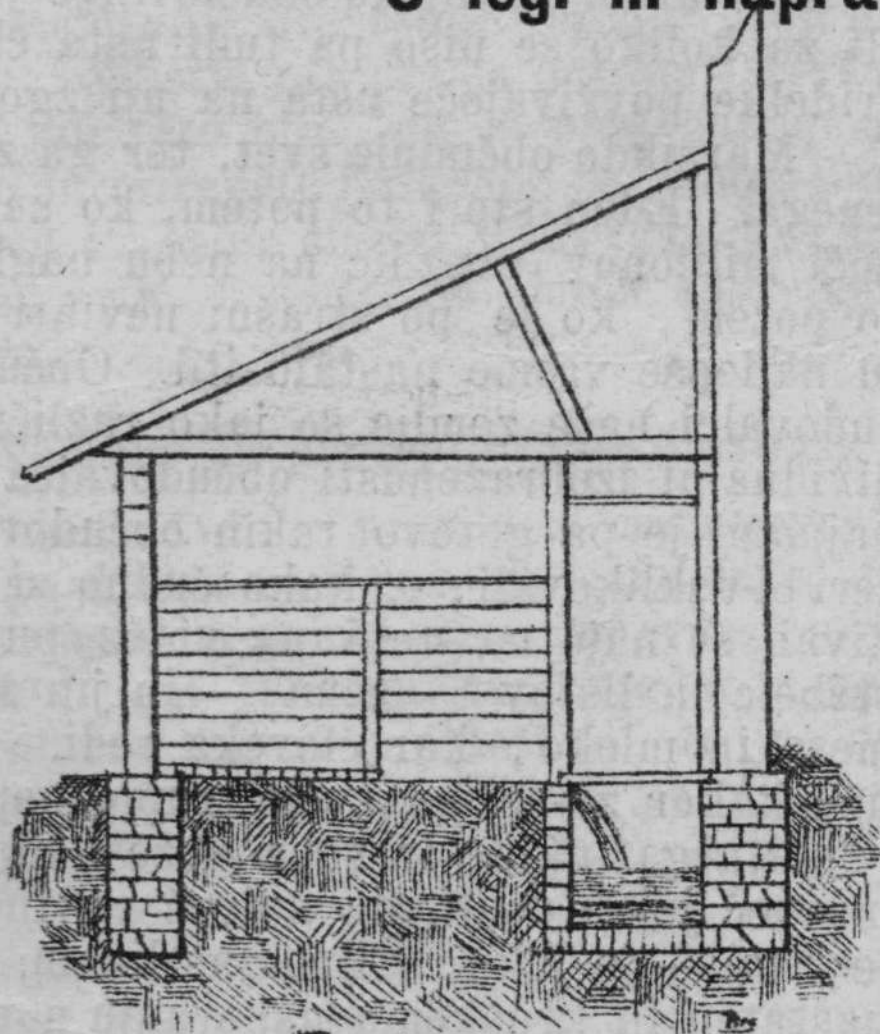
Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 21. januarija 1885.

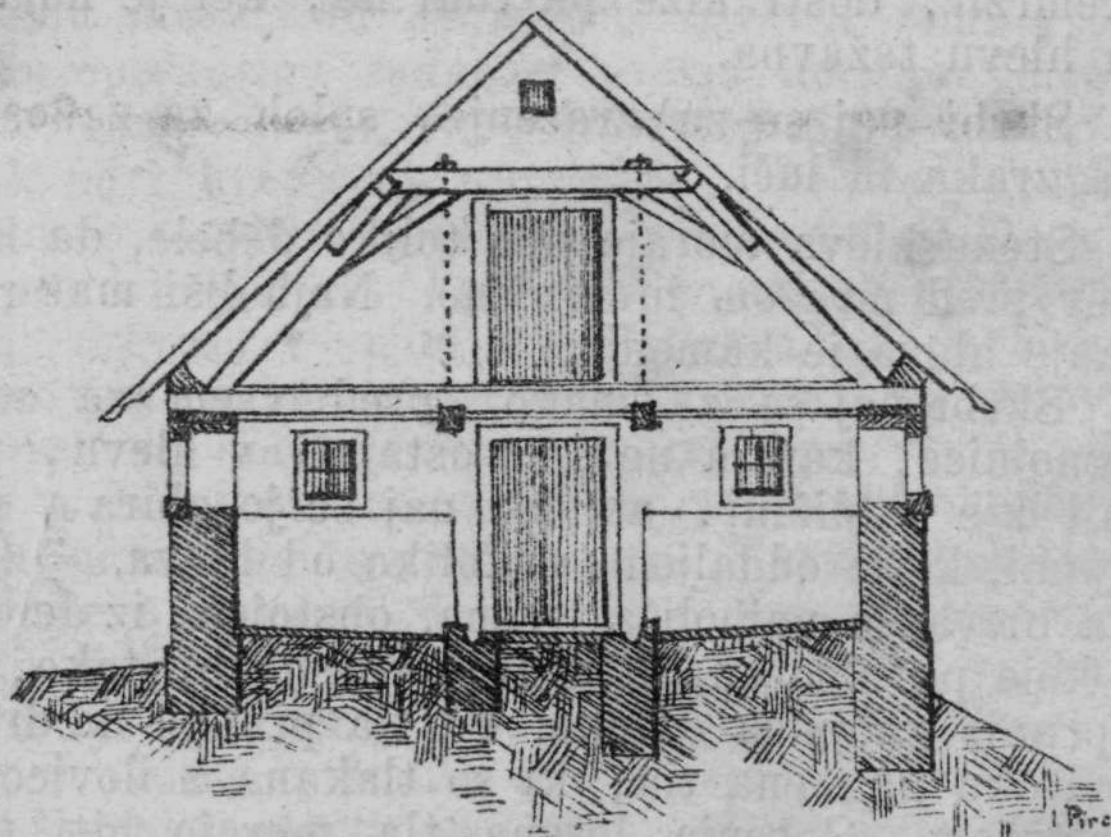
Obseg: O legi in napravi svinjskih hlevov. — Velika škoda kmetijstvu, za katero se pa nihče ne zmení. — Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati? (Dalje.) — Bramba zoper škodo po ognji. — Zamet v stepah. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar

Gospodarske stvari.

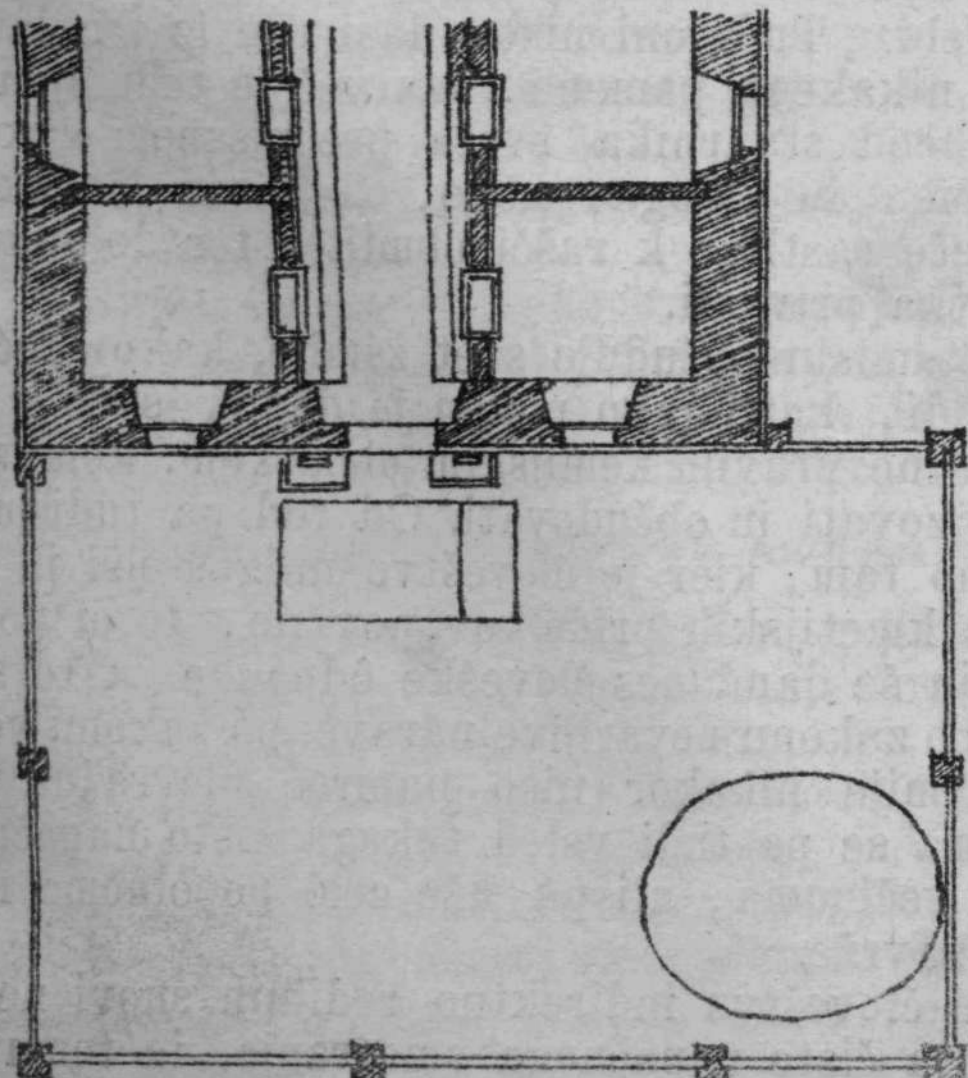
O legi in napravi svinjskih hlevov.

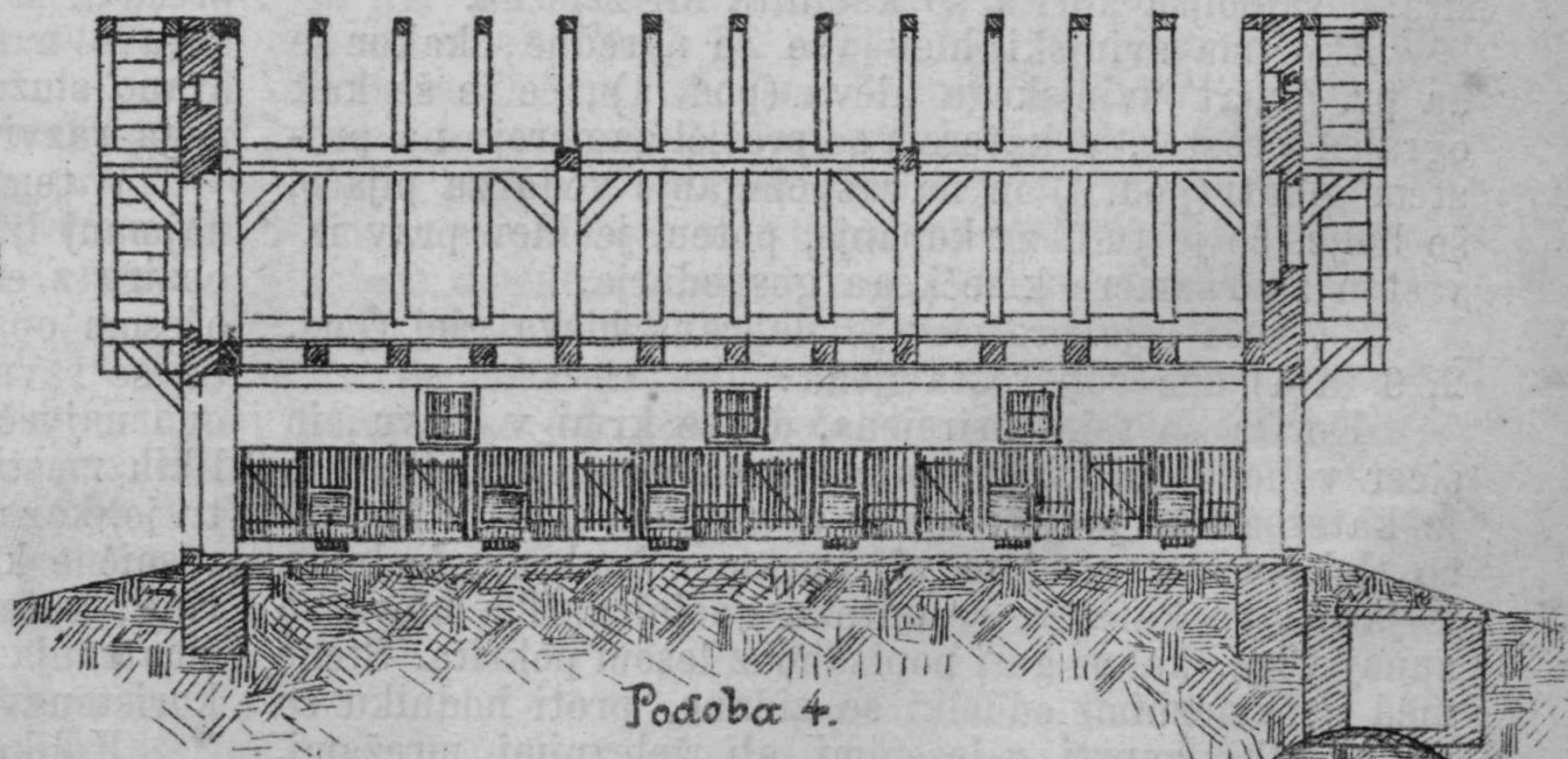
Podoba 1.

Podoba 2.

Podoba 3.

Podoba 4.

Svinjski hlev mora biti prešiču obramba proti vročini in ravno tako proti mrazu in mokroti, če hočemo, da prešiči v njem ostanejo zdravi ter se dobro redijo. Hlevi morajo imeti toraj tako lego, da so pozimi topli, poleti pa hladni.

Sploh pa mora biti hlev suh, zračen, svitel in tako zidan, da se prešiče lahko opazujejo. Vsi ti pogoji dobrega svinjskega hleva se pri nas največ še pogrešajo, zato hočem v naslednjih vrstah popisati pravilno napravo, kakor je na vsak način potrebna za umno rejo prešičev posebno onih žlahtnih plemenov. Ako kmetovalci dostikrat rejo žlahtnih prešičev iz lastne izkušnje zametavajo, vzrok je temu največkrat slab, nezdrav hlev. Prešiči žlahtnih plemen v slabih hlevih še niso nikdar dobro uspevali.

Ker se pa naprava hleva vedno ravna po razmerah, je naravno, da manj premožen kmet ne more imeti takega svinjskega hleva, kakor kak bogat posestnik, zato hočem najprvo popisati hlev primeren navadnim, kmečkim razmeram.

Sledeči pogoji so merodajni:

1. Ako ne moremo drugače storiti, da moramo prisloniti hlev kakošni steni uže stoječega poslopja, potem naj se hlev napravi, če le mogoče na izhodni ali zahodni strani; ako to ni mogoče, treba je skrbeti za obrambo proti vročini in mrzlim vetrovom z drevjem, grmovjem ali kaj družim.

2. Važno je dati prešičem potrebnega prostora. Računi se za merjasca 4 m^2 , za svinjo z mladimi 4 do 5 m^2 in za pitane prešiča 2 do $2,8\text{ m}^2$. Visokost hleva naj ne bode čez 2 m., ker so visoki hlevi pozimi premrzli, dosti nižje pa tudi ne, ker je hoja v nizkem hlevu težavna.

3. Skrbi naj se za zračenje, sploh za zadostno dobrega zraka in luči.

4. Stene hleva morajo biti toliko debele, da hranijo hlev pred mrazom in vročino. Najboljši material za zidanje hleva je kamenje.

5. Skrbi naj se za snago, pred vsem za odtaikanje gnojnice, katera ne sme ostajati v hlevu, pod njim ali kje v bližini, ampak naj se jo zbira v primerni jami, ki je oddaljena nekoliko od hleva.

Tla hleva so najboljša lesena, obstoječa iz debelih desk, koje pa niso ena k drugi pritisnene, tako, da skoz špranje gnojnice odteka. Ta tla pridejo na druga proti odtoku nagnena tla, ki so tlakana z ilovico ali pa cementom. Gorenja lesena tla morajo biti tako narejena, da jih je moč odvdigniti ter spodnja tla osnažiti.

K ohranjenji snage pripomorejo velika dobra korita. Najboljša korita so kamnita ali železna.

Ako ima svinjski hlev vse te naredbe, kakor je na pr. načrt svinjskega hleva (pod. 1), če je še kak ograjen prostor, v katerem se prešiči zamorejo na prostem gibati (pod. 3) in na razpolaganje voda za pijačo, še bolje, če je tudi za kopanje, potem je hlev prav izvrsten za razmere kmečkega gospodarja.

Za več rejo prešičev je naprava hleva glej (pod. 2, 3 in 4) uže bolj sestavljena:

Korita so tako prirejena, da se krmi v hlevu, in sicer v hodniku, ki gre mimo posamesnih oddelkov in iz katerega se prešiči lahko opazujejo. Tla in hodnik so tlakani s cementom ali opeko. Na kraju hodnika je jarek, po katerem se odteka gnojnice. Tla hleva so zunaj tega, kakor gori popisano z lesom pokrita. Stene med posameznimi oddelki so zidane, proti hodniku so pa oddelki zaprti z lesenimi ali železnimi mrežami. Pri takem hlevu naredi se hodnik 1 do 2 m širok, posamezni oddelki so $1,5\text{ m}$ široki in 3 do 4 m dolgi.

Ločilne stene med oddelki naredé se $1,2\text{ m}$ visoke, visokost hleva pa 2 m .

K navedenemu še pridenem, da morejo biti hlevi vedno snažni, ako hočemo, da se namen spolni; v to svrhu treba je, pridno gnoj izkidati, dobro zračiti in poleti tla z mrzlo vodo izplakovati.

Velika škoda kmetijstvu, za katero se pa nihče ne zmeni.

Kar se v pridelkih zemlji rastlino-redilnih snovi odvzame, to naj se jej v kolikor le mogoče enaki meri z gnojem zopet povrne. Tako se glasi najpoglavitejši nauk kmetijske statistike, kateri se pa le redko kje tudi izpolnuje. Da, pač v prevagljivi meri izpolnuje se ravno nasprotnost tega nauka, zemlji se odvzame v pridelkih več ko mogoče njenih rastlino-redilnih snovi, povrne se jej jih pa z gnojenjem — manj ko mogoče. Nasledek takega ravnanja se vé da ne more drugačen biti, kakor da je zemlja od dné do dné revnejša, nerodovitnejša postaja.

Nekdaj, pa od tega je uže davno, davno, zadoval je počitek zemlje, da je sama po sebi zopet rodovitnejša postala. Dandanes to ni več mogoče, kajti res da površje zemlje ni manjši, kakor je nekdanje bilo, da z obzirom na njeno obdelovanje je še večje postalo, ali za koliko se niso pa tudi usta človeška, kmetijske pridelke povživajoče usta na nji zgostila???

Marsikdo občuduje svet, ter ga zove čudno ustvarjenega. Eden stori to potem, ko se je v krasni jasni noči milijonov zvezdic na nebu nagledal, drugi stori to potem, ko je po strašni nevihti zopet najmirnejše in najlepše vreme nastalo itd. Občudovalci sveta, občudovalci naše zemlje so jako različni, različni po individualni izobraženosti občudovalca samega. Prilčno najmanj je pa gotovo takih občudovalcev zemlje, kateri bi usklikovali: o, kako čudno si pač ti ustvarjena! Žival se najé na tebi na videz pustih suhih travnih stebelc in listov — sena — in jih spreminja v sebi v meso in mleko, kar človeka redi. Pa tudi kar žival uže kakor za-se, za svoje truplo nepotrebne, ker ne povžitnega ná-te iz sebe vrže, ni še brez vrednosti, marveč je še dosti, da največ vredno, kajti ono — to je gnoj — je jako redilno rastlinam, je povod ali vzrok nastanju in krepkemu uspevanju novih rastlin za tebe, namenjenih zopet živalski, in direktni in indirektni človeški hrani. Isti namen imajo tudi človeški izmečki na tebi. Tudi oni niso, dasi uže iz trupla vrženi, za-nj nikakega pomena, marveč je tudi njim po prečudnem, od stvarnika sveta predpisanem zakonu narave namen in naloga, nove, živali in človeku v hrano služeče rastline k rašči obuditi, ter do potrebnega razvitka privedi.

V tem smislu občuduje svet zemljo, kakor rečeno, najmanj ljudi, kajti jako malim je dano, svet v tem obziru z edino pravim kemijskim občutkom, kemijskim očesom opazovati in občudovati. Od tod pa tudi pride, da se ravno tam, kjer je človeštvo najgostejši in kjer ono največ kmetijskih pridelkov povžije, torej po velikih mestih še dandanes človeške odpadke za to smatrajo, kar po zakonu nevarljive narave, po zakonu vedno resnične kemije nikakor niso namreč ničvredna tvarina, katera se pa tudi vsled takega čisto napačnega smatranja večinoma, ali pa uže celó popolnoma neizkoristena zavrže.

Koliko človeštvu indirektno redilnih snovi ne gre vsled takega čisto napačnega smatranja, in temu sledečega gospodarjenja s človeškimi odpadki v zgubo?